

SÖZLÜK

-A-

acız	: Elinden bir şey gelmeyen, güçsüz, beceriksiz.
ahenk	: Uyum, uygunluk.
ahval	: Haller, durumlar.
alaydan Yetişme	: Eskiden Orduda erlikten ilerleye ilerleye yetişen subay.
anayasa	: Bir devletin biçimini belirten yasa. Yasama, yürütme ve yargılama erklerinin nasıl kullanılacağı gösteren ve yurttaşların haklarını bildiren temel yasa.
anlaşma	: İki veya daha çok tarafın belli bir İşin yapılmasında fikir ve amaç birliği yaparak uyuşmaları (İtilâf).
asi	: Devlet yasalarına karşı gelen, isyan eden.
ateşe	: Bir elçilikte askerlik, ticaret, küftür v.b. konularda görevli uzman.
ayaklanma	: Yasalara ve emirlere karşı gelme (İsyan).
azimkar	: Azimli, kararlı.
aziz	: Saygın; Sevgili.
ayrıcalıklı	: Başkalarından ayn ve üstün tutulma durumu (İmtiyaz). Bir ülkenin egemen olan ulusa göre sayılan az olan topluluk.

-B-

Bahriye Nazırı	: Osmanlı Devletinde deniz bakanı.
bedhah	: Kötülük isteyen.
bilfiil	: Fiilen, doğrudan doğruya, eylemli olarak.
bildiri	: Herhangi bir işi halka bildirmek için yazılan yazı, tebliğ.
bitap	: Güçsüz, kuvvetsiz, halsiz.
bolşevik	: Rus komünisti.
bürokratik	: Devlette bir işin yönetilmesi işlemi.

-C, Ç-

cebren	: Zorla.
cemiyet	: Topluluk. Dernek.

cephe	: Savaş bölgesi.
cüda	: Vatan, aile gibi çok sevilen şeylerden ayrılmış olan, uzak kalmış olan.
cüzütam	: Birlik (Askerî).
çağdaş	: Çağımızda olan, çağımıza uymuş.
çete	: Ordu birliklerinden olmayan silâhli küçük birlik.

-D-

dâhi	: Son derece sezişli, uyanık, kavrayışlı. Olağanüstü işler başaracak, pek önemli ve şaşılacak işler yapacak kadar bilgili, zeki ve iradeli kimse.
dahilî	: İç, içten, içeriye ait.
Dahiliye Nâzın	: Osmanlı Devleti'nde içişleri Bakanı.
dalâlet	: İyilikten, doğruluktan çıkma, sapma.
dehâ	: İnsan aklının ulaşabileceği en üst düzey. Dâhilik.
delege	: Bir devlet veya bir kurul adına bir işi sonuçlandırmak üzere gönderilen kişi, murahhas. Yetkili. Temsilci.
dominyon	: Büyük Britanya İmparatorluğu'nun baş ülke oian İngiltere ile aynı haklara sahip denizaşırı parçalan (Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda).
Duyun-u Umumiye	: Genel Borçlar. Osmanlı Devleti'nin Batı ülkelerinden aldığı borçlara karşılık, ilgili ülkelerin alacaklarını toplamak için kurdukları kurumun adı.

-E-

efzun	: Yunan Ordusunda asker.
ekonomi	: Bir toplumun, bir ülkenin üretim, dağıtım, tüketim işlerinin tümü.
esir	: Tutsak.
eyalet	: Osmanlı Devleti'nde en büyük sivil ve askeri yönetim bölgesi.

-F-

fazilet	: Erdemlilik, olgunluk
feshetmek	: Kaldırmak, bozmak, dağıtmak.

fetva : Eskiden dini ilgilendiren sorular üzerine Müftünün verdiği genel hüküm.

fırka : Tümen (Askeri), Parti (Siyasi).

-G-

gaflet : Çevresinde olup bitenlerin farkına varamama, gerçeği kavrayamama, boş bulunma durumu. Zorla elinden almak.

gasp etmek : Zorla elinden almak.

gazi : Savaşta olağanüstü yararlılıklar göstererek düşmanı yenen komutanlara veya şehirlere devlet tarafından verilen onur unvanı.

-H-

hâkimiyet : Egemenlik.

Harbiye Nezaret : Osmanlı Devleti'nde Millî Savunma Bakanlığı.

haricî : Dış, dıştan, dış dünya ile ilgili.

hat : Çizgi, sınır.

hıyanet : Kutsal sayılan şeylere karşı el uzatma, kötülük etme veya karşı davranma. Hainlik,

hukuk : Bireylerin uymak zorunda oldukları kanun ve kuralların tümü.

hürriyet : Haklar. Özgürlük.

-I, İ-

ırk : Soy, sop.

ıslahat : Düzeltme, iyileştirme işleri.Bozuk düzeni yeniden yoluna koyma.

idadi : Osmanlı Devleti'nde aşağı yukarı lise derecesinde okullara verilen adı.

ideal : Ülkü

ihtilâl : Bir devletin siyasal, sosyal ve ekonomik düzenini değiştirmek üzere zor kullanarak yapılan geniş halk hareketi.

iktidar : Erk, güç sahibi. Bir devlette o devleti yönetme gücüne sahip kimse ya da kişiler, partiler.

ilhak : Katma, bağlama, ekleme.

ilke	: Temel düşünce (Prensip).
inkılâp	: Yenilik hareketleri, devrim.
İslâv	: Rus, Leh, Sırp, Hırvat, Çek ve Bulgar gibi milletlere dillerindeki yakınlık nedeniyle verilen ortak ad.
istihkâm	: Düşmanın saldırısını karşılayıp seavmak için düzenlenmiş yer.
istiklâl	: Bağımsızlık.
İstiklâl Mahkemesi	: Hıyamet-i Vataniye Kanununun çabuk ve etkili biçimde işlemesini sağlamak için T.B.M.M'nin kurduğu özel mahkeme (Başkanları, savcıları, üyeleri milletvekilleri arasından seçilmiştir.)
ittifak	: Bağlaşma, birleşme.
ittihat	: Birleşme, birlik.
-K-	
kabine	: Bakanlar Kurulu.
kafile	: Birlikte yolculuk eden topluluk.
kamuoyu	: Bir mesele üzerine halkın taşıdığı kanı, düşünce (Umumî Efkâr).
Kanım-i Esasî	: Osmanlı Devleti'nde) Anayasa.
kapitülasyon	: Bir ülkede yurttaşların zararına olarak yabancılara verilen ayrıcalık hakları.
karargâh	: Ordu yeri. Ordu kurmay heyetinin bulunduğu yer.
katliâm	: Toptan öldürme.
kemal	: Olgunluk, yetkinlik, erginlik, eksiksizlik.
kışla	: Askerin oturması için yapılmış büyük yapı.
Kilikya	: Bugünkü Seyhan (Adana) ve İçel (Mersin) illeri ile Konya ilinin güneyini ve Antalya ilinin doğusunu içine alan bölgeye eskiden verilen ad.
kolağası	: Osmanlı Ordusunda yüzbaşı ile binbaşı arasında Subay rütbesi, ön yüzbaşı.
komisyon	: Encümen.
konferans	: Uluslararası bir sorunun çözülmesi için yapılan toplantı.
kongre	: Kurultay.
kudret	: Güç, dayanma gücü.

-L-

lâzım	: Gerekli.
lider	: Önder, şef, başkan.

-M-

mahiyet	: İçerik, durum.
mahkûm	: Boyun eğme zorunda olan. Hükümlü, hüküm giymiş.
mahrem	: Gizli, sırdaş.
malî	: Parasal, para ile ilgili.
manevî	: Ruha dayanan, iç duyguların etkisine bağlı olan.
mandae	: Kendi kendini yönetemeyen bir ülkenin yönetilmesi için Milletler Cemiyeti (Birleşmiş Milletler) in baka bir devletin vekilliği altına girmesi.
mebus	: Milletvekili,
Meclis-i Mebusan (Mebusan Meclisi)	: Osmanlı Devleti'nde Meclis.
meşrutiyet	: Bir hükümdarın başkanlığı altında parlamento yönetimi.
metropolit	: Ortodoks mezhebinde Patrikten sonra gelen ve bir bölgenin din işlerine başkanlık eden din adamı.
mevzi	: Savaşta bir birlğin savunduğu yer parçası.
milis	: Orduya yardımcı olarak toplanan halk kuvveti.
millî İrade	: Seçimler sonunda milletin çoğunluğunun gösterdiği yolun belirmesi. Cumhuriyet ve demokrasilerde millî (ulusal) irade yönetimin temelidir.
misak	: And, andlaşma, bağlaşma, sözleşme.
misilleme	: (Kötü bir harekeli) dengi ile karşılama, karşılık aynı şekilde verme.
miting	: Gösteri, açık yerlerde yapılan büyük toplantı.
modern	: Çağdaş.
muhafaza	: Koruma, yabancıların eline düşmesine engel olma.
muhalif	: Karşı duran.
muharebe	: Siyasî ilişkileri keserek, birbirleri ile savaşa giren devletlerin askeri güçlerinin cephelerde çarpışması.

muharip	: Savaşan, savaşçı.
mukadderat	: Alın yazısı, kader.
mukaddesatçı	: Kutsal kavramlara bağlı.
mukavemet	: Dayanma, karşı koyna. Direnme.
müdafaa	: Savunma.
mücadele	: Uğraşma, savaşma.
müderris	: (Eskiden) Medrese de öğretmen. Profesör.
müfreze	: Bir asker birliğinden ayrılan kol.
müftü	: İl ve ilçelerde Müslümanların din işlerine bakan görevli. Fetva veren din adamı.
mülkî	: Devletin sivil yönetimi.
mütareke	: Savaşan iki tarafın savaştan vazgeçmesi, silâh bırakması.
müttefik	: Bağlaşık, birleşik.

-N-

nâzır	: Osmanlı Devleti'nde Bakanlar Kurulu üyesi, Bakan.
nesil	: Kuşak, çocuklar.
nota	: Bir devletin başka bir devlete veya bunun elçisine yaptığı yazılı bildiri.

-O, Ö-

onaylamak	; Yapılan bir işi doğru veya yerinde bularak kabul etmek (Tasdik etmek).
Ortodoks	: Hıristiyan dininin Ortodoks mezhebinden olan kimse.
otorite	: Yetki, sözü geçerlilik.
oturum	: Bir meclis veya kurulun görüşmek üzere aralıksız yaptığı toplanma (Celse).
oy	: Tutulacak yol üzerine ileri sürülen görüş (rey).
oybirliği	: Bir konuda bütün oyların birleşmesi.
ödün	: Karşı tarafla anlaşmak amacıyla bazı haklardan vazgeçme (Tâviz).

-P-

padişah	: Osmanlı Devleti'nde devlet başkanının adı (Sultan , Hakan).
Panislavizm	: Bütün İslâvların bir araya gelip ortak bir yaşama biçimi ile bağlanması, hatta tek devlet kurmasını amaçlayan akım. (Bu akıma benzer diğer akımlar: Pan-Turanizm; Pan-İslamizm; Pan-Amerikanizm).
parlamento	: Başlıca görevi yasama, devlet bütçesini çıkarma, hükümeti denetleme olan ve üyeleri halk oyu ile belirli bir süre için seçilen meclis.
patrik	: Yunan Ortodoks ve Doğu kiliselerinin başkanlarına verilen ad. (Bunun iş gördüğü yere Patrikhane denilir).
propaganda	: Herhangi bir düşünceyi yayma işi.
portesto	: Bir davranışı, düşünceyi kabul etmeme, karşı çıkma durumu, bunun için yapılan açıklama, gösteri, yürüyüş.

-R-

râkım	: (Yer) Yükseklik.
realist	: Gerçekçi.
rejim	: Bir devletin belli başlı ilkeleri bakımından yönetimde tuttuğu yol.
rüştiye	: (Osmanlı Devleti'nde) Eskiden aşağı yukarı şimdiki ortaokullar derecesinde olan okullara verilen ad.

-S-

Sadrazam	: Osmanlı Devleti'nde başbakan derecesinde en büyük devlet memuru. Padişahın mutlak vekili sayılırdı. Sadrazamı atamak ve görevden almak Padişahın yetkisinde idi.
safha	: Evre.
sancak	: Bayrak ve özellikle yazı işlemeli, kenarları saçaklı ve gönderli bayrak. Osmanlı Devleti'nde vilâyetten küçük bir yönetim birimi.
salt çoğunluk	: Mecliste toplam üyenin yansından bir fazlası oy toplamı.
staj	: Meslek bilgisini artırmak için birinin gözetimi, bakısı altında yapılan çalışma.

-Ş-

şahadet	: Yüksek bir ülkü uğrunda ölme, şehit olma (Şehitlik).
şerait	: Şartlar, koşullar.
Şeyhülislâm	: Osmanlı Devleti zamanında Kabinede Sadramazdan sonra yer alan ve dîn işlerine bakmakla beraber dünya işlerine de din bakımından kansan üye (Devlet işlerinin dine uygun olup olmadığı hakkında fetva verirdi).
şûra	: Meclis (Devlet Şûrası: Danıştay).

-T-

taarruz	: Saldırma, hücumla geçme.
taktik	: Türlü savaş araçlarını belli bir sonuca ulaşmak amacıyla etkili biçimde birleştirerek ve kullanarak kara, deniz veya hava savaşını yönetme sanatı.
tamim	: Genelge.
temsil	: Birinin ya da topluluğun sözcülüğünü yapma.
terfi	: Bir rütbede yükselme.
terhis	: Askerlik ödevini bitirenleri koyuverme.
teveccüh	: Çevrilme, yönelme, gülyüz gösterme, yakınlık duyma.

-U,T-

unvan	: Kişi adlarının başına veya sonuna getirilen saygı sözü, san.
ültimatom	: Bir devletin başka bir devlete yaptığı son ve kesin önerme, kabul edilmemesi savaşa yol açar.

-V, Y, Z-

vahim	: Korkulu, çok tehlikeli.
vahşet	: Yabanlık, zulüm.
vaiz	: Tapmakta verilen dinsel öğüt.
veliaht	: Bir hükümdan, yerine geçmeye aday olan yakını.
zihniyet	: Belli bir düşünme yolu.